

Brüssel, 16.12.2025
COM(2025) 763 final

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE

Euroopa turismi tegevuskava 2030 rakendamise kohta

SISUKORD

I.	Sissejuhatus.....	2
II.	1. prioriteetne valdkond: toetav poliitikaraamistik ja juhtimine	3
III.	2. prioriteetne valdkond: roheüleminek	6
IV.	3. prioriteetne valdkond: digiüleminek.....	9
V.	4. prioriteetne valdkond: vastupanuvõime ja kaasatus	12
VI.	5. prioriteetne valdkond: oskused ja ülemineku toetamine	14
VII.	Kokkuvõte	20
	Lisa	23

I. SISSEJUHATUS

1. detsembril 2022 võttis nõukogu oma järel dustes vastu [Euroopa turismi tegevuskava 2030](#) (edaspidi „tegevuskava“) koos mitmeaastase tööprogrammiga. Nõukogu kutsus komisjoni üles jälgima tegevuskava rakendamist ja andma nõukogule aru vähemalt iga kolme aasta järel. Käesolev aruanne on esimene aruanne tegevuskava rakendamise, sealhulgas mitmeaastases tööprogrammis sisalduvate meetmete võtmisel tehtud edusammude kohta.

Tegevuskava on tihedalt seotud [turismi üleminekujuhistega](#), mis koostati koos turismi sidusrühmadega, sealhulgas riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste, sihtkohtade turismiasutuste, sotsiaalpartnerite, tööstuse ja akadeemiliste ringkondadega, ning avaldati 4. veebruaril 2022. [2024. aasta jaanuaris](#) ja [2025. aasta mais](#) avaldati iga-aastane kokkuvõttev aruanne edusammude kohta, mis on seotud turismi üleminekujuhistes komisjoni, liikmesriikide ja turismi sidusrühmade jaoks kindlaks määratud 27 prioriteetse teemaga. Komisjoni tööprogrammis¹ teatatakse kavatsusest koostada 2026. aasta teiseks kvartaliks uus ELi kestliku turismi strateegia, milles kutsutakse üles tegema kogu ELis suuremaid jõupingutusi konkurentsivõimelise, kestliku ja vastupanuvõimelise turismisektori edendamiseks.

Tegevuskava hõlmab Euroopa turismi ökosüsteemi **viit prioriteetset valdkonda**: roheüleminek, digiüleminek, vastupanuvõime ja kaasatus, oskused ja ülemineku toetamine ning toetav poliitikaraamistik ja juhtimine, mis on kooskõlas turismi üleminekujuhistega. Oluline on siiski märkida, et tegevuskavas ei käsitleta kõiki 27 üleminekujuhistes kindlaks määratud teemat – tegevuskava meetmed on koondatud 16 teema alla. Igas prioriteetses valdkonnas on kindlaks määratud mitu meetet, nagu turismiteenuste mitmekesistamine aastaaegade ja asukohtade lõikes, keskkonnajalajälje vähendamine ja turismiteenuste ligipääsetavuse parandamine. Samuti on tegevuskava oluline eesmärk rahuldada oskuste nõudlust turismi ökosüsteemis, rakendades [ELi oskuste pakti](#) algatust, mis on ühine kaasamismudel oskuste arendamiseks.

Tegevuskava käsitlevate nõukogu järel duste avaldamisest möödunud kolme aasta jooksul, nagu ka turismisektorile ränka mõju avaldanud COVID-19 pandeemia järel, on Euroopa turismimaastik arenenud. Turismisektori taastumisel on olnud keskne roll taaste- ja vastupidavusrahastul, mille kaudu on tehtud 19 liikmesriigis 126 investeeringut. Turismi, kultuuri ja loomemajandusse on investeeritud ligikaudu 13 miljardit eurot, millega on edendatud innovatsiooni, digitaliseerimist ja sihtkohtade vastupanuvõimet. Turismisektori [taastumine ja kasv](#) on enamikus piirkondades jätkunud. Samas on arengut ja mõnel juhul elanike heaolu mõjutanud geopoliitilised pinged, ilmastikutingimused ja tasakaalustamata turism mõnes sihtkohas. Samuti on mõnes sektoris, eelkõige [külalismajanduses](#), püsinud tööjõupuudus.

Peaaegu kõik liikmesriigid on teinud edusamme kõigis mitmeaastases tööprogrammis kindlaks määratud prioriteetsetes valdkondades. Üldine hinnang edusammudele igas prioriteetses valdkonnas on esitatud käesoleva aruande vastavates punktides. Hindamisel tugineti põhjalikule [uuringle turismi üleminekujuhiste ja tegevuskava 2030 paralleelse](#)

¹ [Komisjoni 2026. aasta tööprogramm ja lisad – Euroopa Komisjon.](#)

[rakendamise kohta](#),² mis korraldati komisjoni nimel 2025. aasta jaanuarist oktoobrini. Hinnang põhineb liikmesriikide rakendatud või 2030. aastaks rakendatavate meetmete või algatuste arvul. Nende meetmete väljaselgitamiseks kasutati mitmesuguseid avalikult kättesaadavaid allikaid, samuti uuringutest, sihtrühmadelt ja sidusrühmadega tehtud intervjuudest saadud kvalitatiivset teavet.

Koos liikmesriikidega on teinud kõnealuste meetmete rakendamisel edusamme ka komisjon ja turismi sidusrühmad, nagu on näha 2024. aasta kokkuvõtvast aruandest turismi üleminekujuhiste kohta. Teatavad üleminekujuhistes ja tegevuskavas kindlaks määratud meetmed, mille rakendamisega on jõutud kõige kaugemale, loetakse lõpuleviiduks või liidetakse muude meetmetega. Mõnes prioriteetses valdkonnas on aga tehtud piiratud või mõõdukaid edusamme ning need valdkonnad peaksid jääma prioriteetideks, et arendada välja jätkusuutlikum ja konkurentsivõimelisem ELi turismisektor. Kindlakstehtud meetmeid ja nende rakendamisel tehtud edusammude taset kirjeldatakse käesoleva aruande lisas.

II. 1. PRIORITEETNE VALDKOND: TOETAV POLIITIKARAAMISTIK JA JUHTIMINE

Tegevuskavas on määratletud valdkonna „toetav poliitikaraamistik ja juhtimine“ all neli põhiteemat: õiglasel meetmed lühiajalise üürimise valdkonnas, turismistatistika ja -näitajad, terviklike turismistrateegiate väljatöötamine või ajakohastamine ning koostöö- ja andmepõhine sihtkohtade haldamine.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Meetmed ja kohustused	Väljund/tähtaeg vastavalt tegevuskavale 2030
Õiglasel meetmed lühiajalise üürimise valdkonnas	Läbipaistev lühiajalise üürimise turg ELis, mis edendab konkurentsi ja tarbijakaitset, loob võimalusi ja aitab kaasa säästvale turismile.	Liikmesriigid ja komisjon tugevdavad lühiajalise üürimise ELi raamistikku, et suurendada läbipaistvust, muuta see õiglasemaks ja parandada turulepääsu. Liikmesriigid toetavad piirkondlikke ja kohalikke asutusi.	ELi tasandi ühine lühiajaline raamistik.
Turismistatistika ja -näitajad	Turismistatistika parem kättesaadavus ja katvus, et võtta arvesse turismi majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja keskkonnamõju. Parem juurdepääs isikuandmetele ja sihtkoha tasandi andmetele ametliku turismistatistika koostamiseks, järgides andmekaitse-eeskirju ja õigustatud ärihuve.	Euroopa statistikasüsteemis osalejad vaatavad läbi turismistatistikat käsitlevad ühtlustatud andmekogumiseeskirjad. Turismitööstus, piirkondlikud ja kohalikud asutused ning sihtkohtade turismiasutused kaaluvad andmete kogumise ja jagamise mehhanismide väljatöötamist, mis võib kasu tuua ka ametlikule turismistatistika koondamisele. Komisjon rakendab ELi turismi tulemustabelit, et toetada turismi keskkonna- ja	ELi turismistatistika läbivaadatud raamistik, mis sisaldab näitajaid turismi majandusliku, keskkonnamõju ja sotsiaalse mõju kohta 2030. aastaks. ELi turismi tulemustabel, mille kaudu tehakse üldsusele kättesaadavaks näitajad rohe- ja digiülemineku ning sotsiaal-majandusliku vastupanuvõime kohta riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

² https://transport.ec.europa.eu/tourism/statistics-reports-and-studies/tourism-studies-and-reports_en.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Meetmed ja kohustused	Väljund/tähtaeg vastavalt tegevuskavale 2030
		digiaspektide ning sotsiaal-majanduslike aspektide seiret.	
Terviklike turismistrateegiate väljatöötamine või ajakohastamine	Strateegiline lähenemisviis turismile riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, et võtta arvesse turismi majanduslikku, keskkonnaval, kultuurilist ja sotsiaalset kestlikkust.	Komisjon ja liikmesriigid hõlbustavad teadmiste ja parimate tavade vahetamist.	Parimate tavade vahetamine. Liikmesriikidel või nende peamistel turismipiirkondadel on 2025. aastaks näiteid ulatuslikest turismistrateegiatest.
Koostöö- ja andmepõhine sihtkohtade haldamine	Sihtkohtade turismiasutuste tegevuse laiendamine koostööpõhisele ja andmepõhisele otsustusprotsessile, mis hõlmab kõiki sidusrühmi, sealhulgas kohalikke elanikke.	Komisjon jagab tunnustust sihtkohtade aruka ja säästva haldamise eest. Komisjon ja liikmesriigid toetavad sihtkohti kohalike juhtimismudelite väljatöötamisel.	Sihtkoha auhinnad. Komisjoni uuring sihtkohtade turismiasutuste juhtimismudelite kohta ELis; sihtkohtade haldamise praktikakogukond ja meetmed 2023. aastaks.

Võrreldes teiste prioriteetsete valdkondadega on üldine edasimineku prioriteetses valdkonnas „toetav poliitikaraamistik ja juhtimine“ kõikjal ELis endiselt **piiratud**: kaheteistkümne liikmesriigi edusammud hinnati mõõdukateks ja viieteistkümne liikmesriigi omad piiratud. Komisjon on teinud nelja põhiteema puhul edusamme, eelkõige võtnud vastu ettepaneku lühiajalise üürimise teenuseid käsitlevate andmete kogumise ja vahetamise kohta (mille kaasseadusandjad võtsid vastu 24. aprillil 2024³), hõlbustanud turismistatistika kogumist [turismi satelliitkontode](#) kaudu ja toetanud pädevuskeskust [D3Hub](#). Sidusrühmad on andnud toetava poliitikaraamistiku ja juhtimisega seotud teemadel üle 130 lubaduse⁴.

Võrdlemisi piiratud edusammud selles valdkonnas osutavad sellele, et paljud liikmesriigid ei ole veel loonud riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil terviklikke juhtimisstruktuure või poliitikaraamistikke, mis toetaksid tõhusalt üleminekut kestlikumatele ja vastupidavamatele turismisüsteemidele. Esineb vajakajäämisi turismi pikaajalises strateegilises planeerimises, statistikas ja näitajates ning koostöö- ja andmepõhiseid sihtkohtade haldamise tavasid ei rakendata piisavalt.

Mis puudutab **meetmeid lühiajalise üürimise valdkonnas**, siis neid meetmeid võib lugeda käimasolevateks, kuna vastu on võetud eespool nimetatud [määrus \(EL\) 2024/1028](#), mida hakatakse kohaldama 20. mail 2026⁵. Tehtud uuringust on näha, et lühiajalist üürimist käsitleva õigusaktiga seoses on kehtestatud meetmed kuueteistkümnes liikmesriigis ning nende meetmete jõustamise ja läbipaistvuse tase on erinev. Üheksas liikmesriigis

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta [määrus \(EL\) 2024/1028](#), milles käsitletakse lühiajalise majutuse üüriteenustega seotud andmete kogumist ja jagamist ning millega muudetakse määrust (EL) 2018/1724.

⁴ Vabatahtlikke lubadusi, mis on seotud turismi üleminekujuhistes kindlaks määratud meetmetega, kogutakse kõigilt turismi sidusrühmadelt ja kuigi neid võib pidada märgiks edusammudest, ei kajasta need täielikult praegust olukorda.

⁵ Asjaomased liikmesriigid peavad võtma selleks kuupäevaks vastu vajalikud rakendusmeetmed.

registreeritakse lühiajaliselt üüritavad pinnad riiklikus andmebaasis, viis liikmesriiki on kehtestanud üürileandmisega seotud maksud või on neid suurendanud ning neli linna on ajutiselt piiranud uute lubade väljaandmist tihedalt asustatud piirkondades. Lühiajaline üürimine ja tasakaalustamata turism mõnes sihtkohas kajastuvad käimasolevates jõupingutustes lahendada suurem taskukohaste eluasemete kriis ELi tasandil. 2026. aasta teise kvartalisse on kavandatud täiendav algatus, mis käsitleb lühiajalist üürimist. Komisjon on käivitanud [taskukohaste eluasemete teemalise dialoogi](#), sealhulgas algatanud avaliku konsultatsiooni ja loonud elamumajanduse nõuandekogu, mille toel koostatakse 2025. aasta lõpuks avaldatav Euroopa taskukohaste eluasemete kava.

Mis puudutab **turismistatistikat ja -näitajaid**, siis turismiga seotud statistikat ja mõõtmisi peetakse esmatähtsaks viieteistkümnes liikmesriigis ning üldiselt on liikmesriigid teinud turismistatistika edendamisel edusamme, rakendades paremaid andmekogumismeetodeid. Kolmteist liikmesriiki on kehtestanud konkreetseid meetmed ja kaksteist liikmesriiki on avaldanud [head tavad](#), mida saab jagada. Seitse riiklikku osalejat on andnud selle teemaga seoses lubadusi. Hoolimata neist edusammudest on endiselt selge, et tuleb parandada turismistatistika kättesaadavust ja katvust, et võtta arvesse turismi majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja keskkonnamõju. Andmete kogumise parandamiseks on oluline [ELi turismistatistika raamistiku](#) kavandatud läbivaatamine.

Üleminekujuhiste ja tegevuskava koostamise ajal rõhutasid sidusrühmad hästi kavandatud andmepõhiste strateegiate tähtsust kõigil asjakohastel tasanditel (riiklik, piirkondlik, kohalik). Ehkki need strateegiad kuuluvad liikmesriikide või piirkondade pädevusalasse (sõltuvalt riiklikest juhtimisstruktuuridest), on oluline jagada tõhusalt häid tavasid. **Terviklike turismistrateegiate väljatöötamise või ajakohastamise** kohta näitab uuring, et riiklik turismistrateegia on olemas kõigil liikmesriikidel ja rohkem kui pooled neist strateegiatest on tegevuskavaga kooskõlas. Liikmesriigid, piirkonnad ja omavalitsused on kasutanud ELi rahastamisvõimalusi, sealhulgas ühtekuuluvuspoliitika vahendeid,⁶ et lahendada turismisektoris kindlaks tehtud sotsiaal-majanduslikke ja territoriaalseid probleeme, tugevdada sektori vastupanuvõimet ja kestlikkust ning aidata kaasa riiklike, piirkondlike, kohalike ja piiriüleste turismistrateegiate rakendamisele kooskõlas turismi üleminekujuhistega. [ELi linnade tegevuskava säästva turismi partnerlus](#), mis käivitati 2022. aastal, toob kokku 29 osalejat kõigilt valitsemistasanditelt ja eri sidusrühmadest, sealhulgas linnad, et mitme sidusrühma ja tasandi vaatenurgast arutada ja kavandada linnaturismi lahendusi. Tegevuskava hõlmab mitmesuguseid teemasid, nagu sihtkohtade vastupanuvõime ja kliimamuutustega kohanemine, digioskuste arendamine turismisektoris, turismipakkumiste mitmekesistamine, sihtkohtade ligipääsetavus ja kohaliku jaemüügi kaitse. Riiklikes, piirkondlikes ja kohalikes turismistrateegiates tuleks jätkuvalt arvesse võtta tegevuskava meetmeid ning liikmesriigid peaksid avaldama oma strateegiad ka [ELi turismiplatvormil](#). Riiklikel ja piirkondlikel strateegiatel on edaspidigi tähtis roll Euroopa turismpoliitikas ja -strateegiates.

Koostöö- ja andmepõhise sihtkohtade haldamisega seoses kutsutakse tegevuskavas komisjoni ja liikmesriike üles toetama sihtkohti kohalike juhtimismudelite väljatöötamisel. Komisjon jätkab iga-aastaste konkursside korraldamist [Euroopa aruka turismi pealinna](#)

⁶ Euroopa Regionaalarengu Fondist on antud 160 programmi raames 4,1 miljardit eurot otsetoetust (koos riiklike osamaksetega 5,4 miljardit eurot).

auhinna (suurematele sihtkohtadele) ja [roheline teerajaja](#) auhinna (väiksematele sihtkohtadele) väljaandmiseks, kutsudes osalejaid üles tutvustama oma saavutusi sihtkohtade

Näiteid kavandamise kohta Austrias

- **Kava T – turismimeetmete üldkava.** See dokument sisaldab meedet, et võimaldada majutusteenuste osutajatele ausat konkurentsi. Meetme eesmärk on luua tänapäevane regulatiivne ja organisatsiooniline raamistik, mis tagab võrdsed tingimused ausa konkurentsi ja selle edaspidise arengu jaoks. Turismimeetmete rakendamiseks ei ole kehtestatud kindlat ajakava.
- **Viini külalismajanduse strateegia 2025.** See linna tasandi strateegia sisaldab tulevikuvisioni, mille keskmes on Viini kui sihtkoha tulutoov ja kestlik kasv ning tasakaal küllastajate ja elanike vajaduste vahel.

arukal ja kestlikul haldamisel. Need saavutused tuginevad koostöö- ja andmepõhiste elementidele ja võrgustikutööle teiste sihtkohtadega ning annavad inspiratsiooni ja hoogustavad innovatsiooni. Liikmesriigid on teinud selle teemaga seoses erinevaid edusamme, kuid standardimise ja kehtlikkuse valdkonnas esineb endiselt vajakajäämisi.

Võttes arvesse toetava poliitikaraamistiku ja juhtimise valdkonnas tehtud edusammude üldiselt tagasihoidlikku ja ebaühtlast taset, saaks teha mõningaid täiustusi, et parandada andmete kogumist ja suurendada näitajate usaldusväärsust. Teabevahetust ja koostööd saaks edendada struktureeritud dialoogiga riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste vahel. Kaaluda võiks sihtkohtade turismiasutuste toetamist, et neist saaksid terviklikud säästva turismi korraldajad.

III. 2. PRIORITEETNE VALDKOND: ROHEÜLEMINEK

Tegevuskavas on määratletud valdkonna „roheüleminek“ all kolm põhiteemat: turismiteenuste ringluse parandamine, turismiettevõtete ja VKEde roheülemineku toetamine ning ringluspõhise ja säästva turismi alased teadus- ja innovatsiooniprojektid ning katseprojektid.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Meetmed ja kohustused	Väljund/tähtaeg vastavalt tegevuskavale 2030
Turismiteenuste ringluse parandamine	Turismiteenuste keskkonnajalajälje vähendamine (toit/üldjäätmel, vesi/energiatõhusus ja saaste).	Komisjon ja liikmesriigid toetavad turismiteenuseid, et vähendada nende keskkonnajalajälje kooskõlas ELi eesmärkidega, ning toetavad jäätmekäitluse ja veemajanduse ning sanitaartingimuste parandamist.	Turismi- ja külalismajandusorganisatsioonid on vähendanud jäätmeid kooskõlas jäätmedirektiiviga 2008/98/EÜ.
Turismiettevõtete ja VKEde roheülemineku toetamine	Turismiettevõtete innustamine kasutama keskkonnahoidlikumaid tavasid, suurendades avaliku sektori osalejate nõudlust keskkonnakestlike teenuste järele ning edendades kavasid, mis toetavad keskkonnajalajälje hindamist, jälgimist ja vähendamist. VKEde toetamine keskkonnasõbralikes tavades	Komisjon ja liikmesriigid kasutavad turismiga seotud teenuste (üritused, majutus, reisimine) tellimisel vajaduse korral asjakohaseid teenuste registreeritud kriteeriume. Komisjon, liikmesriigid ja muud asjaomased avaliku sektori asutused toetama keskkonnasõbralike tavade	Asjakohaste keskkonnahoidlike kriteeriumide suurem kasutamine turismi ökosüsteemi ostmisel; EMASis registreeritud turismiorganisatsioonide arvu suurenemine; rohkem ELi ökomärgisega turismiteenuseid või VKEsid majutusteenuseid, millele on antud EN ISO 14024 I tüübi

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Meetmed ja kohustused	Väljund/tähtaeg vastavalt tegevuskavale 2030
	osalemisel, tagamaks, et see ei muutuks kaubandustõkkeks.	süsteemide, näiteks EMASi, ELi ökomärgise, muude EN ISO 14024 I tüüpi ökomärgiste või samaväärsete kolmandate osapoolte kontrollitud vabatahtlike märgiste kasutuselevõtul.	ökomärgis või samaväärne vabatahtlik märgis.
Ringluspõhise ja säästva turismi alased teadus- ja innovatsiooniprojektid ning katseprojektid	Avaliku ja erasektori koostöö ja säästva turismi mudelite ning ülekantavate tavade väljatöötamist; katseprojektides, mille raames sihtkohtade turismiasutused ja muude avaliku sektori asjaomase tasandi avaliku sektori asutused toetavad säästva turismi laiaulatuslike katseprojektide loomist kogu ELis, sealhulgas saartel ja äärepoolseimates piirkondades.	Komisjon ja liikmesriigid toetavad Valideeritud ja ülekantavad ringluspõhise ja säästva turismi mudelid; terviklike ringluspõhiste mudelitega sihtkohtade katseprojektide parimad tavad.	

Edasimineku selles prioriteetses valdkonnas on üldiselt **mõõdukas kuni märkimisväärne**: üheksa liikmesriigi edusammud hinnati märkimisväärsedeks, kuueteistkümne liikmesriigi omad mõõdukateks ja vaid kahe omad piiratuteks.

Roheülemineku valdkonnas on kõige märkimisväärses areng viimastel aastatel olnud see, et vastu on võetud hulk Euroopa roheline kokkuleppe raames kavandatud komisjoni seadusandlike algatusi, näiteks [looduse taastamise määrus](#), [nullnetotööstuse määrus](#), [hoonete energiatõhususe direktiiv](#), [pakendite ja pakendijäätmete määrus](#) ning [äriühingute hoolsuskohustuse direktiiv](#). Nagu on ette nähtud kliimamäärusega, soovitas komisjon 2024. aasta veebruaris kehtestada täiendava vahe-eesmärgi vähendada 2040. aastaks heitkoguseid 90 %.

Sidusrühmad on andnud tegevuskavas sätestatud roheülemineku valdkonna kolme teemaga seoses üle [110 lubaduse](#), mis osutab sellele, et kestlikkusega seotud samme astub suur hulk turismivaldkonnas tegutsejaid.

Erinevalt esimesest prioriteetsest valdkonnast on liikmesriigid teinud roheüleminekuga seotud teemade raames mõõdukaid edusamme, rakendades mõnevõrra rohkem algatusi ja poliitikameetmeid. See osutab liikmesriikide aktiivsemale tegutsemisele ja suurematele investeeringutele selles valdkonnas.

Mis puudutab **turismiteenuste ringluspõhise suurendamist**, siis ELi tegevuskavas on muutunud olulisemaks eelkõige veemajanduse kerksus. Kliimamuutustest, äärmuslikest ilmastikutingimustest ja loodusõnnetustest tulenevad probleemid avaldavad mõju kõigile eurooplastele ja majandussektoritele, sealhulgas turismile. Veenappus mõjutab igal aastal 30 % eurooplastest ja 20 % maast. Veereostuse ja veenappuse pärast on väljendanud muret 70 % eurooplastest ja ometi ei leia peaaegu pooled neist, et nad oleksid hästi informeeritud veega seotud probleemidest oma riigis. Mitu liikmesriiki leiavad, et turismitööstuse ringluspõhise tagamine on keeruline ülesanne (jäätmete/vee/reostuse ja ka tootlusteeninguste puhul). Veelgi rohkem liikmesriike peab esmatähtsaks jäätmekäitluse ja

veemajanduse parandamist ning turismiteenuste põhjustatava reostuse vähendamist. Kolmteist liikmesriiki on kehtestanud meetmed tootlusteenduste keskkonnajalajälje vähendamiseks ning kümnel liikmesriigil on meetmed jäätmekäitluse ja veemajanduse parandamiseks turismisektoris. Samuti rakendavad piirkonnad üha enam uuenduslikke projekte, et edendada turismisektoris ringlust, keskendudes jäätmekäitlusele, ressursitõhususele ja ringmajanduse mudelitele. Turismiteenuseid tuleb edasi toetada, et vähendada kooskõlas ELi eesmärkidega nende keskkonnajalajälje ning aidata parandada jäätmekäitlust ja veemajandust ning sanitaartingimuste tagamist.

Mis puudutab **turismiettevõtete ja VKEde roheülemineku toetamist**, siis viimastel aastatel on pidevalt suurenenud [EMASi](#) ja [ELi ökomärgise](#) süsteemi kasutuselevõtt turismiettevõtetes. Liikmesriigid edendavad keskkonnahoidlikumat turismi, soodustades ökomärgiste kasutamist ning toetades VKEsid keskkonnamõju hindamisel ja jalajälje vähendamisel. Sellegipoolest saaksid nii komisjon kui ka liikmesriigid teha rohkem, et edendada nende süsteemide kasutamist riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil. On oodata, et kui 2026. aasta septembris hakatakse kohaldama [direktiivi, mis käsitleb tarbijate võimestamist rohepöördel](#), ning kui kaasseadusandjad võtavad vastu roheväidete direktiivi, suureneb usaldusväärsete märgiste ja kestlikkuskavade, sealhulgas ELi ökomärgise, EMASi ja toote keskkonnajalajälje leidmise meetodi kasutuselevõtt ja tarbijate teadlikkus neist veelgi. Paljud liikmesriigid peavad VKEde abistamist keskkonnahoidlike tavade rakendamisel ja keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumide kasutamist turismiga seotud teenuste (reisimine, majutus, tootlustus) hankimisel keeruliseks, kuigi mõlemat peetakse esmatähtsaks. Umbes pooltel liikmesriikidel on siiski olemas meetmed VKEde toetamiseks. Seetõttu on selge, et turismiettevõtete, eelkõige VKEde roheülemineku peaks jääma prioriteediks.

Ringluspõhise ja säästva turismi alaste teadus- ja innovatsiooniprojektide ning katseprojektide eesmärk on selge – nii komisjon kui ka liikmesriigid peaksid sihtotstarbeliste projektide kaudu toetama säästva turismi mudelite ja ülekantavate tavade väljatöötamist. Piirkondlikul ja kohalikul tasandil peaksid ka sihtkohtade turismiasutused jätkama selliste projektide toetamist, sealhulgas saartel ja äärepoolseimates piirkondades. 2021.–2027. aasta raamprogrammi „Euroopa horisont“ raames korraldati mitu projektikonkurssi, mis võiksid toetada säästva turismi arengut. Need hõlmasid süsteemseid ringluspõhiseid lahendusi säästva turismi, kultuuripärandi ning kultuuri- ja loomemajanduse jaoks, sealhulgas algatuste „Uus Euroopa Bauhaus“ ja „Food 2030“⁷ projekte linnade toidusüsteemide ümberkujundamiseks. [CORDISE andmebaasi](#) andmete põhjal oli 2025. aasta septembriks eraldatud programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ raames teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamiseks vahendeid rohkem kui 300-le turismi, kestlikkuse, kliima ja ringlusega seotud projektile. Need projektid käsitlevad otseselt turismi linna- ja eeslinnapiirkondades. Näidetena võib tuua programmi „Horisont 2020“ projekti SmartCulTour, mis keskendub arukale kultuuriturismile; programmi „Euroopa horisont“ VERNE kui ringluspõhise turismi ja energeetika ühtse kontaktpunkti; programmi „Euroopa horisont“ kliimanetraalsete ja arukate linnade missiooni katseprojektid ning selle missiooniga hõlmatud 100 linna, kes on lõiminud turismiga seotud elemendid oma kliimanetraalse linna lepingu kliima- ja arukasse kavasse; programmi „Euroopa horisont“ partnerluse, mis on loodud linnade kestliku tuleviku nimel toimuva ülemineku

⁷ „Food 2030“ – teadusuuringud ja innovatsioon – Euroopa Komisjon.

hoogustamiseks ning mille ringmajanduse samba raames käsitleti samuti ringluspõhiste linnade ja turismiga seotud aspekte.

Umbes pool liikmesriikidest peab ülekantavate tavade väljatöötamist või ringluspõhise ja säästva turismi katseprojektide loomist esmatähtsaks, sama paljud on kehtestanud konkreetsed meetmed. Teadmiste ülekandmiseks ja laiendamiseks tuleks kasutada ringmajanduspiirkondade ja -linnade algatust. Turismi ökosüsteemi jaoks on jätkuvalt tähtis rakendada valideeritud ja ülekantavaid ringluspõhise ja säästva turismi mudeleid ja säästva turismi parimaid tavasid. Eelkõige on oluline juhendada turismiettevõtjaid ja sihtkohti ELi õigusaktides sätestatud nõuete täitmisel, et saavutada kliimaeesmärgid, ning arendada nende oskusi ja suutlikkust roheülemineku valdkonnas.

Võttes arvesse, et EL on üldiselt teinud roheülemineku edendamisel turismisektoris olulisi edusamme, tuleks kiirendada ringmajanduse mudelite ja ressursitõhusate tavade kasutuselevõttu, et tuua kohalikele kogukondadele konkreetset kasu, suurendades sotsiaalset kestlikkust. Võimestades kohalikke osalejaid ja vahendajaid, tugevdades kestliku hankimisega tegelevaid partnerlusi, süvendades teadmiste vahetamist ja jäljendamist ning võimaldades katsetada ringmajanduse klastreid, aitavad need meetmed vähendada turismi ökoloogilist jalajälge, edendada innovatsiooni ja tugevdada konkurentsivõimet, suurendades samal ajal sotsiaalset kestlikkust ja pakkudes kohalikele kogukondadele täiendavaid hüvesid. Euroopa Keskkonnaameti aruandes „Euroopa keskkond 2025“ esitatud järelduste valguses muutuvad roheülemineku valdkonnas võetavad meetmed turismi jaoks veelgi olulisemaks, arvestades, et keskkonnaseisundi halvenemine ohustab otseselt Euroopa konkurentsivõimet.

IV. 3. PRIORITEETNE VALDKOND: DIGIÜLEMINEK

Valdkonna „digiülemineku“ all on määratletud kolm põhiteemat: turismivaldkonna VKEde digiülemineku, avalike andmete jagamine uuenduslike turismiteenuste edendamiseks ning turismi digivahendite ja -teenuste alased teadus- ja innovatsiooniprojektid ning katseprojektid.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Meetmed ja kohustused	Väljund/tähtaeg vastavalt tegevuskavale 2030
Turismivaldkonna VKEde digiülemineku	Digivahendite tõhus kasutamine turismivaldkonna VKEde ja mikroettevõtjate poolt ressursside haldamiseks, asutusesisesteks tööprotsessideks, teenuste osutamiseks, turunduseks, klientide ja tarneahelatega suhtlemiseks ning uute teenuste arendamiseks.	Komisjon, liikmesriigid, muud asjaomased avaliku sektori asutused ja sihtkohtade suurendavad turismivaldkonna VKEde teadlikkust digiülemineku eelistest ning toetavad turismivaldkonna VKEsid ja idufirmasid digiülemineku programmide kaudu; komisjon kogub ja vahetab parimaid lähenemisviise, mis käsitlevad turismi digitaalseid vahendeid ja tavasid.	Turismivaldkonna VKEd on 2030. aastaks saavutanud digimahukuse digikompassi eesmärkidega; komisjon avaldab 2023. aastaks otsinguid ülekantavate vahendite ja tavade kogu; Euroopa ettevõtlusvõrgustiku nõustamisteenused turismivaldkonna VKEde toetamiseks.
Avalike andmete jagamine uuenduslike	Turismiga seotud andmete jagamise julgustamine ja selles osalemine, et toetada uuenduslike teenuseid.	Riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud asutused ning turismiasutused avaldavad turismiteenuste jaoks olulisi avatud andmestikke – andmed ühistranspordi,	Näited olulistest turismipiirkondades 2025. aastaks olemas olevatest avalikest andmestikest, mida saab kasutada

turismiteenuste edendamiseks	muuseumikogude ja küllastajate turismiga seotud teenuste jms kohta. arendamiseks.
Turismi digivahendite ja -teenuste alased teadus- ja innovatsioonprojektid ning katseprojektid	Avaliku ja erasektori koostöö ja asjaomased avaliku sektori asutused toetavad andmepõhist ja säästvat sihtkohtade majandamist. Komisjon ja liikmesriigid toetavad uuenduslikke turismiteenuseid, kasutades kõrgtehnoloogiat (virtuaalne ja liitreaalsus, tehisintellekt) ning digitaalset ja digiteeritud kultuuripärandit. Parimad tavad kohalike elanike taluvusvõime ja heaolu jälgimiseks 2025. aastaks; näited uuenduslikest teenustest ja partnerlustest, mille eesmärk on 2025. aastaks pakkuda turismikogemusi virtuaalse, laiendatud ja liitreaalsuse, suuandmete ja tehisintellekti kaudu.

Edasimineku selles prioriteetses valdkonnas on samuti üldiselt **mõõdukas**: viis liikmesriiki on teinud märkimisväärsed, seitseteist liikmesriiki mõõdukaid ja viis liikmesriiki piiratud edusamme.

Komisjon toetab digiturismi valdkonnas tegutsevate uuenduslike VKEde arengut ühtse turu programmi, Euroopa Innovatsiooninõukogu rahastamise, ELi digitaalse innovatsiooni keskuste ja Euroopa ettevõtlusvõrgustiku kaudu. Digitaalse arengu projekte turismisektoris toetatakse ka programmist „Euroopa horisont“, et edendada digitaalset innovatsiooni sadades VKEdes. Sidusrühmad on andnud tegevuskavas sätestatud digiülemineku valdkonna kolme teemaga seoses 86 lubadust, mis osutab sellele, et digiülemineku seotud samme astub suur hulk turismivaldkonnas tegutsejaid.

Erinevalt esimesest prioriteetsest valdkonnast on liikmesriigid teinud digiülemineku seotud teemade raames mõõdukaid edusamme, rakendades mõnevõrra rohkem algatusi ja poliitikameetmeid. See osutab liikmesriikide aktiivsemale tegutsemisele ja suurematele investeringutele selles valdkonnas. Euroopa turismiökosüsteemi digiülemineku on ka edaspidi peamine kestlikumate ja vastupidavamate turismitavade võimaldi.

Mis puudutab **turismivaldkonna VKEde digiülemineku**, siis Euroopa tööstusökosüsteemide seire [analüütilises aruandes](#) (2024) esitatud analüüsist, mis käsitleb digitehnoloogia idufirmasid ELi eri sektorites, on näha, et kõigi digitehnoloogiatega kasutuselevõtt suurenes, välja arvatud suurandmed (vähenes 13,6%-lt 2023. aastal 11,5%-le 2024). Kõige rohkem kasvas pilvetechnoloogia ja tehisintellekti kasutuselevõtt (viimati nimetatud peaaegu 15 %) ning asjade interneti kasutuselevõtt (peaaegu 10 %). Euroopa tööstusökosüsteemide seire uuring turismivaldkonna VKEde kohta näitas, et uuenduslike ettevõtete juba rakendatakse kõrgtehnoloogiat ja selle kasutamine on vaid kahe aasta taguse ajaga võrreldes suurenenud: pilvetechnoloogiat kasutas 37 % (varem 25 %), suurandmeid 11,5 % ja tehisintellekti 23 % (varem 8 %). Enam kui pool liikmesriikidest pidas esmatähtsaks toetada uuenduslike individuaalsete turismiteenuste arendamist ja/või andmepõhist sihtkohtade haldamist ning peaaegu pool on kehtestanud selleks konkreetsed meetmed. Kuna komisjon on loonud turismi jaoks otsinguid võimaldava [digivahendite ja -tavade andmebaasi](#), võib öelda, et selle põhiteemaga seoses on tehtud suuri edusamme. Samuti jätkab komisjon VKEsid otseselt toetavate organisatsioonide ja klastrite astmelist rahastamist ühtse turu programmi raames. Sellegipoolest on oluline ka edaspidi toetada digiülemineku algatusi, eelkõige selleks, et tagada võrdne juurdepääs digivahenditele ja edendada innovatsiooni turismivaldkonna VKEde seas.

Mis puudutab **avalike andmete jagamist uuenduslike turismiteenuste edendamiseks**, siis komisjon ja liikmesriikide ametiasutused on teinud märkimisväärseid edusamme. Esiteks avaldas komisjon 2023. aasta juulis [teatise Euroopa ühise turismiandmeruumi kohta](#), milles on esitatud peamised kaalutlused ja kehtestatud andmete jagamise katsemeetmed ning pakutud haldamisvõimalusi, nagu Euroopa digitaristu konsortsium (EDIC). Andmete jagamise katsetamises osalesid vabatahtlikult neli liikmesriiki ning jätkunud on arutelud digitaristu konsortsiumi loomise teemal. Lisaks jätkavad sihtkohtade turismiasutused ja piirkondlikud haldusasutused platvormide ja veebisaitide arendamist, et esitada usaldusväärset teavet turismiteenuste kohta oma piirkonnas, suunates turismiettevõtjaid oma teenuseid nähtavaks tegema. Samuti lõi komisjon ühtse turu programmi COSME programmist rahastatava ELi pädevuskeskuse [D3Hub](#), mis toetab sihtkohtade turismiasutusi andmehalduse ja digitaliseerimise valdkonnas. Andmed on üks peamisi innovatsiooni ja konkurentsivõime edendajaid, seega peaksid juurdepääs andmetele, andmehaldus ja andmete jagamine jääma tulevikus prioriteetideks. Aruka turismi toetamiseks sihtkohtade turismiasutustes võiks täiendavalt uurida ELi suunavat rolli.

Nii nagu ringluspõhise ja säästva turismi valdkonnas, tuleks ka **turismi digivahendite ja -teenuste** puhul jätkata **teadus- ja innovatsiooniprojektide ning katseprojektide** toetamist. Kuigi käimas on sadu ELi rahastatavaid teadus- ja innovatsiooniprojekte, mis on seotud turismi ja digitehnoloogiaga, ei ole oodatud tulemusi 2025. aastaks täielikult saavutatud. OECDga sõlmitud koostöölepingu (2025–2027) meede „Turismi sotsiaalse mõju optimeerimine“ aitab süvendada arusaamist turismi arendamisega kaasnevatest majanduslikest ja sotsiaalsetest kompromissidest ning selgitada paremini välja turismist saadav kasu sihtkohtades.

Kuigi tehnoloogia kasutuselevõtt turismiettevõtetes areneb kiiresti, edendab ja toetab komisjon turismitööstuse juhitavat algatust, et töötada välja **suunised selle kohta, kuidas kasutada turismisektoris oskuslikult tehisintellekti** kooskõlas [tehisintellekti kasutamise strateegiaga](#).

Digiüleminekut saaks kiirendada, luues ühise raamistiku turismiandmete ja -strateegiate integreerimiseks ning ühise andmesüsteemi, et toetada tõenditel põhinevat otsuste tegemist. Võiks kaaluda tugevat andmepõhist raamistikku turismialase tegevuse kavandamiseks, uurides võimalusi kasutada tehisintellekti, võtta edusammude jälgimise toetamiseks kasutusele ühtlustatud peamised tulemusnäitajad ja reaalses andmesüsteemid ning pakkuda sihtotstarbelisi suutlikkuse suurendamise ja koolitusprogramme.

Näiteid uuenduslikest algatustest Tšehhis

- **Lavendlitalu Olomoucis.** Maalilises talus on ühendatud põllumajandus ja turism. Talus osatakse edukalt ära kasutada elamusturismi üha suuremat populaarsust, rakendades terviklikku turunduskava, mis hõlmab veebisaiti, sotsiaalmeediat ja traditsioonilist reklaami. Tegemist on näitega turismi ja põllumajanduse sõbralikust kooseksisteerimisest.
- **Transport 2030.** Algatatud on projektikonkurss, et lisaks kestlikele, kättesaadavatele ja ohututele transpordilahendustele võimaldada automatiseerimist, digitaliseerimist ja tehnoloogiliselt arenenud transporti, toetamaks heitevaba transpordi alast teadus- ja arendustegevust.
- **5G näidisrakendused – autonoomse liikuvuse katsepolügoon.** Projekti eesmärk on luua Plzeňi linnas katsepolügoon autonoomse liikuvuse jaoks. Projekt toob linna uuenduslikke lahendusi, millega eeskätt suurendatakse dünaamilise liikluskorralduse

V. 4. PRIORITEETNE VALDKOND: VASTUPANUVÕIME JA KAASATUS

Valdkonna „vastupanuvõime ja kaasatus“ all on määratletud kolm põhiteemat: turismiteenuste ligipääsetavus, vastupanuvõimelised ELi turismiteenused ja -sihtkohad ning kestlik innovatsioon turismiteenuste valdkonnas.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Meetmed ja kohustused	Väljund/tähtaeg vastavalt tegevuskavale 2030
Turismiteenuste ligipääsetavus	Sotsiaalse ja majandusliku kaasatuse suurendamine, võttes arvesse eakaid, puuetega inimesi ja muid erivajadustega rühmi.	Komisjon, liikmesriigid, muud asjaomased avaliku sektori asutused ja sihtkohtade turismiasutused suurendavad teadlikkust juurdepääsetavuse tähtsusest turismis, et parandada ligipääsetavate turismiteenuste kättesaadavust ja luua neile soodsad tingimused.	Ligipääsetavate turismiteenuste laialdasem pakkumine.
Vastupanuvõimelised ELi turismiteenused ja -sihtkohad	Parandada ELi turismiteenuste ja -sihtkohtade vastupanuvõimet, et teenindada mitmekesist publikut kõikidel aastaagadel ja eri paikades.	Komisjon ja liikmesriigid ning muud asjaomased avaliku sektori asutused pakuvad mitmesugust toetust, et aidata sihtkohtadel, ettevõtetel ja idufirmadel turismiteenuseid mitmekesistada, eelkõige aastaagade ja eri asukohtade lõikes.	Vastupidavamad teenused ja sihtkohad, mis suudavad šokkidele paremini vastu seista.
Kestlik innovatsioon turismiteenuste valdkonnas	ELi arendamine sihtkohana, mis vastab muutuvale turisminõudlusele, säilitades samal ajal kohalike elanike heaolu, kahjustamata nende elukeskkonda.	Komisjon ja liikmesriigid ning muud asjaomased avaliku sektori asutused pakuvad mitmesugust toetust, et aidata ettevõtetel, idufirmadel ja kohalikel kogukondadel teha uuendusi selliste kestlike ja vastupidavate turismiteenuste pakkumiseks, millel on positiivne netomõju elanikele ja kohalikele eluviisidele.	Uuenduslikud turismiteenused, et rahuldada uut liiki turisminõudlust, võttes samal ajal arvesse kohalike elanike ja keskkonna pikaajalise jätkusuutlikkusega seotud vajadusi.

Selleski prioriteetses valdkonnas on edasimineku üldiselt **mõõdukas**: neli ELi liikmesriiki on teinud märkimisväärsed, kaheksateist liikmesriiki mõõdukaid ja viis liikmesriiki piiratud edusamme.

Komisjon tegi märkimisväärsed edusamme, võttes vastu ettepaneku luua Euroopa puudega inimese kaart ja Euroopa puudega inimese parkimiskaart, mis puudutab ka turiste. Kohtade ligipääsetavust nende külastamiseks või seal elamiseks edendatakse jätkuvalt ka komisjoni väljaantava puuetega inimeste vajadusi arvestava linna auhinnaga ja aruka turismi pealinna auhinnaga. Mitme ELi rahastatava projekti kaudu toetatakse sihtkohtade turismiasutusi vastupanuvõime ja mitmekesisuse suurendamisel. Sidusrühmad on andnud tegevuskavas sätestatud vastupanuvõime ja kaasatuse valdkonna kolme teemaga seoses 74 lubadust, mis osutab sellele, et turismivaldkonnas tegutsejad astuvad vastupanuvõimega seotud samme mõõdukalt. Nagu kahes eelmises prioriteetses valdkonnas, on ka vastupanuvõime ja kaasatuse

valdkonnas rakendatud mõnevõrra rohkem algatusi ja poliitikameetmeid. See osutab liikmesriikide aktiivsemale tegutsemisele ja suurematele investeeringutele selles valdkonnas.

Turismiteenuste ligipääsetavuse osas on tehtud viimastel aastatel märkimisväärsed edusamme, kuid see peab jääma prioriteediks, võttes arvesse üle 65aastaste reisijate arvu hüppelist kasvu järgmistel kümnenditel. Euroopa Parlament tegi [uuringu](#), kus vaadeldi pikaajalise majanduse rolli turismis. 2024. aasta oktoobris võtsid kaasseadusandjad puuetega inimeste õiguste strateegia 2021–2030 raames vastu ettepaneku luua [Euroopa puudega inimese kaart](#). Vastuvõetud normid lihtsustavad puuetega inimeste reisimist kogu ELis, tagades nende puudestaatuse tunnustamise. Peaaegu kaks kolmandikku liikmesriikidest rakendab konkreetseid meetmeid, et edendada ligipääsetavate turismiteenuste osutamist ja suurendada teadlikkust selles valdkonnas. Kõik sidusrühmad jätkavad järgmistel kümnenditel piiratud liikumisvõimega isikute ja puuetega inimeste juurdepääsu parandamist ning tähelepanu pööramist eakamate reisijate vajadustele.

Vastupanuvõimeliste ELi turismiteenuste ja -sihtkohtade tagamiseks töötatakse välja vastupidavamad teenused, mis suudavad paremini vastu panna šokkidele. ELi rahastatava [turismisektori kriisiohje ja juhtimise](#) projektiga püütakse tugevdada ELi turismiökosüsteemi vastupanuvõimet, parandades selle juhtimist ja mehhanisme, mis võimaldavad üle elada, ohjata ning leevendada tulevasi kriise. Liikmesriigid edendavad vastupanuvõimet mitmesuguste strateegiate kaudu, mis hõlmavad näiteks kestlikku taristut, digitaalset innovatsiooni ja kaasavaid kogemusi. Sihtkohtade vastupanuvõime tähendab ka turismiteenuste mitmekesistamist nii aastaaegade, tegevusliikide kui ka asukohtade lõikes, mis on vajalik selleks, et vältida **tasakaalustamata turismi**. Näiteks Euroopa linnaarengu algatuse teise uuenduslike meetmete projektikonkursi raames, mida toetas Euroopa Regionaalarengu Fond, valiti välja seitse projekti, et katsetada uuenduslikke linnalahendusi turismiga seotud probleemide puhul. Sellisteks lahendusteks on näiteks toetus uuenduslike, kestlike ja vastupanuvõimeliste linnaturismi pakkumiste jaoks Coimbras, Kopenhaagenis, Elliniko-Argyroupolis, Krakowis, Pratos, Ravennas ja Valencias, mille väljatöötamisel on kasutatud andmepõhiseid lahendusi, konsulteeritud kohaliku elanikkonnaga ja tuginetud kestlikkuse kriteeriumidele. [Ühtse turu programmi raames rahastatava suuremahulise projekti](#) eesmärk on toetada VKEsid kestliku majanduskasvu ja vastupanuvõime suurendamisel. Kuigi mitmed valdkonnaülesed poliitikameetmed ja projektid on aruandeperioodil aidanud suurendada sihtkohtade vastupanuvõimet, on viimastel aastatel toodud ELi turismi tegevuskavas esiplaanile tasakaalustamata turismi probleem, kuna mõned sihtkohad seisavad silmitsi liiga suure turistide hulgaga ja üha suuremate raskustega turismivoogude hajutamisel.

2023. aasta [Palma deklaratsioonis](#) rõhutatakse, kui oluliseks peavad kõik liikmesriigid turismi sotsiaalset kestlikkust, sealhulgas nii turismi ligipääsetavust kõigi jaoks kui ka puhaskasu, mida nii külastajad kui ka kohalikud elanikud saavad pikaajalise heaolu vaatenurgast.

Kestlik innovatsioon turismiteenuste valdkonnas on väga oluline, et rahuldada uut liiki nõudlust ning arvestada sihtkohtade ja nende elanike majanduslike, keskkonnaalaste ja sotsiaalse kestlikkusega seotud vajadustega. ELi reklaamimiseks sihtkohana, mis vastab muutuvale turisminõudlusele, on vaja tugevamat Euroopa kaubamärki, mida saaks lähiaastatel edasi arendada. ELi rahastatava projektiga „[Säästev ELi turism – tulevikuturismi kujundamine](#)“ toetatakse sihtkohti, eelkõige sihtkohtade turismiasutusi, kestlikkuse ja vastupanuvõime suurendamisel, keskendudes kohalikele kogukondadele ja keskkonnale. Tulemused hõlmavad jälgendatavaid parimaid tavasid ja konkreetseid lahendusi mitmesugustele probleemidele sihtkohtades, mille hulka kuulub tasakaalustamata turismi kasv. Sellegipoolest tuleb innovatsiooni edasi toetada, et aidata ettevõtetel, idufirmadel ja

kohalikel kogukondadel arendada kestlikke ja vastupidavaid turismiteenuseid, mis mõjutavad positiivselt elanikke ja kohalikke eluviise.

Sihtkohtade valmisolekut võiks parandada tugevate kriisiks valmisoleku mehhanismide väljatöötamine, pannes rõhku varajase hoiatamise süsteemidele ja usaldusväärse katastroofiteabe kättesaadavusele eri keeltes ning võttes arvesse haavatavate inimeste, sealhulgas puuetega inimeste vajadusi.

Näiteid uuenduslikest algatustest Kreekas

- **Projekt OpenRegioCulture:** programmist „Interreg Europe“ rahastatud projekti eesmärk on luua koostöös seitsme muu ELi piirkonnaga keskkond, mis tagab kultuuriressursside ligipääsetavuse inimestele, kellel on puue või muu erivajadus. Kultuuri- ja turismisektori projektipartnerid rakendavad uuenduslikku koosloomepõhist lähenemisviisi, kaasates ametiasutusi, institutsioone, kultuurisektori töötajaid ja sidusrühmi. Mõnes osalevas piirkonnas püütakse projektiga ka parandada Euroopa Regionaalarengu Fondist kättesaadavate sihtotstarbeliste rahaliste vahendite kasutamist vastavates 2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika riiklikes ja piirkondlikes programmides. Kesk-Kreeka piirkond on üks selle projekti partnereid ja projekti elluviimine peaks lõppema 2028. aasta juunis.
- **Ligipääsetavad rannad:** selle taaste- ja vastupidavusraha rahastatava ja turismiministeeriumi rakendatava projekti eesmärk on rahastada ligikaudu 250 Kreeka ranna ligipääsetavustaristu ajakohastamist 2025. aasta lõpuks.

VI. 5. PRIORITEETNE VALDKOND: OSKUSED JA ÜLEMINEKU TOETAMINE

Valdkonna „oskused ja ülemineku toetamine“ all on määratletud kolm põhiteemat: teadlikkuse suurendamine kaksikülemineku vajadustest ja võimalustest turismi valdkonnas, turismialaste oskuste pakt ning integreeritud tugiplatvorm turismi sidusrühmadele.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Meetmed ja kohustused	Väljund/tähtaeg vastavalt tegevuskavale 2030
Teadlikkuse suurendamine kaksikülemineku vajadustest ja võimalustest turismi valdkonnas	Teadlikkuse suurendamine turisminõudluse muutustest ja kaksikülemineku pakutavatest võimalustest turismivaldkonnas tegutsejatele, samuti oskused ja lähenemisviisid, mis aitavad suurendada vastupanuvõimet.	Komisjon, liikmesriigid ja muud asjaomased avaliku sektori asutused ja sihtkohtade turismiasutused korraldavad turismivaldkonna sidusrühmadele teadlikkuse suurendamise üritusi ning toetavad võrgustike loomist ja auhinna saanud ELi linnade poolset parimate tavade jagamist aruka turismi, kultuuri ja pärandi, kestlikkuse, innovatsiooni ja ligipääsetavuse valdkonnas.	Turismi üleminekujuhiste levitamine 2022. aastal; teadlikkuse suurendamine digi- ja roheüleminekust ning vastupanuvõimest, parimate tavade vahetamine ja ürituste reklaamimine.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Meetmed ja kohustused	Väljund/tähtaeg vastavalt tegevuskavale 2030
Turismialaste oskuste pakt	Rahuldada oskuste nõudlust turismi ökosüsteemis, rakendades turismialaste oskuste pakti ja laiendades selles osalemist, et aktiivselt soodustada oskuste arendamist ja pakkuda koolitusvõimalusi töötajatele, töötutele ja VKEdele.	Komisjon, liikmesriigid ja muud asjaomased avaliku sektori asutused hõlbustavad ja toetavad riiklike, piirkondlike ja kohalike oskuste partnerluste loomist, kui see on teostatav, kooskõlas olemasoleva raamistikuga; komisjon hõlbustab koostööd turismiettevõtete, haridusasutuste, ametiühingute ja muude organisatsioonidega, et panustada ühiselt kokku lepitud töötajate koolitamise eesmärkidesse kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega; liikmesriigid toetavad oskustealaseid partnerlusi, et luua töötutele ja töötajatele kiirkoolituskursused, õpipoisiõppe kavad ja kombineeritud mudelid.	Olulistes turismi piirkondades luuakse 2024. aastaks piirkondlikud ja kohalikud oskuste partnerlused. 2030. aastaks on märkimisväärne osa turismitöötajatest osalenud koolitustel kooskõlas turismialase oskuste pakti eesmärkidega.
Integreeritud tugiplatvorm turismi sidusrühmadele	Aidata turismi sidusrühmadel leida asjakohast ja õigeaegset teavet, rahastamist ja tuge ning luua sidemeid kolleegide ja ekspertidega.	Komisjon loob sidusrühmade tugiplatvormi, et hõlbustada teabe jagamist, juurdepääsu ressurssidele ja koostööd kogu turismisektoris ja osalejate vahel. Liikmesriigid ning muud asjaomased avaliku sektori asutused ja sihtkohtade turismiasutused teavitavad oma sidusrühmi ja jagavad Euroopa üldsusele asjakohast teavet oma tulemuste, ürituste ja ressursside kohta platvormi ja muude teabekanalite kaudu.	Sidusrühmade tugiplatvorm käivitatakse 2023. aastaks ning see hõlmab korrapäraselt teabevahetust, koostöös väljatöötatud sisu ja kogukonna tegevust.

Edasimineku prioriteetses valdkonnas „oskused ja ülemineku toetamine“ on samuti **mõõdukas**: kakskümmend liikmesriiki on teinud mõõdukaid ja seitse liikmesriiki piiratud edusamme.

Areng on olnud mitmesugune, hõlmates komisjoni algatusi oskuste pakti ja turismivaldkonna ulatusliku oskuste partnerluse raames ning ELi turismiplatvormi väljaarendamist. Mitme projektiga, mida rahastatakse programmi „Erasmus+“ ja muude programmide (nt „Digitaalne Euroopa“ ja ühtse turu programm) raames, toetatakse liikmesriikide riiklike ja piirkondlike oskuste partnerluste kaudu täiend- ja ümberõppe algatusi. Siiski on vaja märksa enam suurendada teadlikkust digi- ja roheülemineku seotud probleemidest ja võimalustest ning edendada täiendavalt ELi turismiplatvormi. Sidusrühmad on andnud tegevuskavas sätestatud oskuste ja ülemineku toetamise valdkonna kolme teemaga seoses 64 lubadust, mis osutab sellele, et turismivaldkonnas tegutsejad astuvad oskustega seotud samme mõõdukalt.

Ehkki selleks, et **suurendada teadlikkust turismisektori kaksikülemineku vajadustest ja võimalustest**, on tehtud märkimisväärsed jõupingutusi – kaks korda aastas toimuvad sidusrühmade üritused, ELi turismipäevad, iga-aastane Euroopa turismifoorum, eksperdirühma „Üheskoos ELi turismi heaks“ (T4T) korrapärased kohtumised ja muude sidusrühmade veebiseminarid –, on endiselt keeruline jõuda kohaliku tasandi

sidusrühmadeni, et tutvustada neile ELi turismipoliitika prioriteete. Komisjon reklaamib iga-aastast [aruka turismi pealinna auhinda ja roheline teerajaja auhinda](#), mis aitavad suurendada teadlikkust tegevuskava ja üleminekujuhiste tegevusvaldkondadest, samuti iga-aastast [puuetega inimeste vajadusi arvestava linna auhinda](#), [kultuuripealinna tiitlit](#), [Euroopa pärandiauhinda](#) ning [roheline pealinna auhinda ja roheline lehe auhinda](#). Samuti kaasrahastab komisjon koos Euroopa Reisikomisjoniga elluviidavaid teavitus- ja kaubamärgi koostöötuse kampaaniaid, et toetada säästva turismi nähtavust ja nõudlust ELis.

2022. aasta jaanuaris käivitati **ELi oskuste pakti raames turismivaldkonna ulatuslik partnerlus**, millel on nüüdseks peaaegu sada osalejat ja mida toetatakse mitme programmist „Erasmus+“ rahastatava projekti kaudu. 2024. aastal saavutati osaliselt selle partnerluse peamine eesmärk pakkuda igal aastal ümber- või täiendõpet rohkem kui 10 %-le Euroopa turismitöötajatest⁸. Praeguseks on loodud kümme riiklikku/piirkondlikku oskuste partnerlust, et rahuldada oskuste vajadust riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Eesmärk on luua järgmistel aastatel selliseid partnerlusi olulistes turismipiirkondades. Seega on selles valdkonnas tehtud edusamme, kuid kriitilise töötajate nappuse probleemi lahendamiseks, eelkõige külalismajanduse sektoris, on vaja ELi tasandil rohkem pingutada, et teha kindlaks puudulikud oskused ning pakkuda kättesaadavaid ja taskukohaseid koolituskursusi seoses uute ametiprofiilidega turismisektoris.

Peale selle on üle aasta täielikult toiminud [ELi turismiplatvorm – integreeritud tugiplatvorm turismi sidusrühmadele](#) –, mille registreeritud kasutajate arv on kasvanud 650ni. Platvormi reklaamitakse laialdaselt ja see on osutunud sidusrühmadele kasulikuks vahendiks, võimaldades leida teavet rahastamise ja avatud projektikonkursside kohta, jagada parimaid tavasid ja anda lubadusi seoses üleminekujuhiste meetmetega, reklaamida üritusi ja veebiseminare ning pidada registreeritud kasutajate vahel arutelusid mitmesugustel teemadel. Kuigi tuleks teha veel täiustusi, et muuta platvorm kasutajasõbralikumaks ja edendada selle kasutamist suurema hulga sidusrühmade seas, võib järeldada, et turismi sidusrühmadele tugiplatvormi loomise meede on lõpule viidud.

Ehkki ELi ja liikmesriikide tasandil on mitmeid olulisi turismitöötajate täiend- ja ümberõppe algatusi, eelkõige selliseid, mis käsitlevad oskuste ülekantavust ja talentide ligimeelitamist välismaalt [oskuste liidu](#) raames, tuleks teha täiendavaid jõupingutusi, jõudmaks avatud, juurdepääsetavate ja taskukohaste koolituskursuste kaudu olemasolevate turismitöötajate ja tööotsijateni, et parandada turismisektoris digi-, rohe- ja muid kriitilise tähtsusega oskusi. Oskuste liidu raames võiks anda lisatoetust toimivate riiklike ja piirkondlike oskuste partnerluste väljaarendamiseks.

⁸ Koolitus/haridus ja täiend-/ümberõppe keskmiselt 10 %-le turismisektori töötajatest igal aastal ajavahemikus 2023–2030, et vähendada oskuste nappust turismi ökosüsteemis nii praeguste kui ka uute töötajate seas. See tähendab, et 2030. aastaks osaleb täiend- või ümberõppes 7 500 000 turismisektori töötajat (60 %).

Näiteid asjakohastest algatustest Itaalias

- **TourXi täiend-/ümberõppeprojekt.** Algatust rakendatakse TourXi võrgustikus ja tulevastes kutsehariduse tipptaseme keskustes, et vähendada oskuste nappust piirkonna turismisektoris. Itaalia partnerid panustavad piirkondlikku oskuste analüüsi, õppekavade ühtlustamisse ja ümberõppevahendite katsetamisse, et suurendada töötajate säilenõtkust turismisektoris.
- **Turismivaldkonna oskuste pakti raames loodud oskuste arendamise liit PacTS4ALL.** PacTS4ALL, mida rahastatakse programmist „Erasmus+“, koordineerib täiend- ja ümberõppe algatusi kõikjal Euroopas, sealhulgas Itaalias. Projektiga liitunud on peaaegu 80 ja selle raames on korraldatud arvukaid koordineerimiskoosolekuid, et edendada sidusrühmade koostööd.
- **Oskuste parandamine külalismajanduse sektoris.** Projekti „Trame Mediterranee“ raames, mis on osa algatusest RegenerAction, pakutakse kohalikele elanikele koolitusprogramme, et parandada oskusi külalismajanduse sektoris. Projektiga edendatakse uhkustunnet kultuuripärandi üle ja see hõlmab uuenduslikke praktikaprogramme noortele, et neist saaksid Vahemere identiteedi saadikud.
- **ELi oskuste pakt.** Algatuses osalevad Veneto, Emilia-Romagna, Lombardia ja Toscana maakonna piirkondlikud omavalitsused.

Rakendamisel tehtud edusammude võrdlus ja üldine hinnang

Alloleva uuringu raames koostatud tabel edusammude analüüsi tulemuste kohta on vormistatud nii, et see annaks põhjaliku ülevaate sellest, kuidas liikmesriikidel edeneb tegevuskavas kindlaks määratud eesmärkide saavutamine.

Tabelipeas on loetletud tegevuskava prioriteetsed valdkonnad, esimeses veerus ELi liikmesriigid. Tabelis on selgelt kõrvutatud riikide edusammud kõigis prioriteetsetes valdkondades, tänu millele on lihtsam näha tugevaid ja nõrku külgi ning suundumusi.

EL 27	EDUSAMMUD	TOETAV POLIITIKARAAMISTIK JA JUHTIMINE	ROHEÜLEMINEK	DIGIÜLEMINEK	VASTUPANUVÕIME JA KAASATUS	OSKUSED JA ÜLEMINEKU TOETAMINE
Austria	Mõõdukad					
Belgia	Märkimisväärsed					
Bulgaaria	Mõõdukad					
Horvaatia	Märkimisväärsed					
Küpros	Mõõdukad					
Tšehhi	Mõõdukad					
Taani	Mõõdukad					
Eesti	Mõõdukad					
Soome	Mõõdukad					
Prantsusmaa	Märkimisväärsed					
Saksamaa	Mõõdukad					
Kreeka	Märkimisväärsed					
Ungari	Piiratud					
Iirimaa	Mõõdukad					
Itaalia	Märkimisväärsed					
Läti	Mõõdukad					
Leedu	Mõõdukad					
Luksemburg	Piiratud					
Malta	Mõõdukad					
Madalmaad	Mõõdukad					
Poola	Mõõdukad					
Portugal	Märkimisväärsed					
Rumeenia	Piiratud					
Slovakkia	Mõõdukad					
Sloveenia	Mõõdukad					
Hispaania	Mõõdukad					
Rootsi	Mõõdukad					

⁹Joonis 1. Edusammude analüüsi tulemused¹⁰

Uuringus jagati liikmesriikide edusammud tegevuskava meetmete rakendamisel kolme kategooriasse: märkimisväärsed, mõõdukad ja piiratud. Peamiste saavutuste ning kindlaks tehtud probleemide ja vajakajäämistest hindamisel ilmnisid kõigis kolmes riikide rühmas nii sarnasused kui ka erinevused.

Teatavates valdkondades on samasse rühma kuuluvad riigid teinud võrreldavaid edusamme või puutunud kokku sarnaste takistustega, mis osutab ühiste struktuuriliste tingimuste või

⁹ Liikmesriigid, kes on teinud mõõdukaid edusamme, järgivad ELi turismi tegevuskava 2030 eesmärgi, mida kinnitavad mitmesugused dokumenteeritud meetmed, algatused ja projektid. Liikmesriikides, kes on teinud piiratud edusamme, on toimunud paljutõotav areng konkreetsetes valdkondades, ehkki vähemal määral kui teistes riikides. Arenguvõimalused on olemas ka märkimisväärsel edusammudega liikmesriikides, mis näitab, et kõik liikmesriigid saavad veelgi edendada kaksiküleminekut ja suurendada vastupanuvõimet.

¹⁰ [Uuringus](#) rakendatud hindamismetoodika kohaselt põhines hinnang iga meetme puhul liikmesriigis kindlaks tehtud projektide ja algatuste arvul; need hinnangud võeti kokku, et selgitada välja üldine edasimineku (märkimisväärne, mõõdukas või piiratud) igas prioriteetses valdkonnas. Seejärel liigitati liikmesriigid märkimisväärsel, mõõdukate või piiratud edusammudega riikideks, lähtudes nende kumulatiivsest tulemuslikkusest kõigis viies prioriteetses valdkonnas.

poliitiliste lähenemisviiside olemasolule. Samas ilmnesid rühmades ka märkimisväärsed erinevused, mis on sageli tingitud konkreetsest riiklikust või piirkondlikust kontekstist, sealhulgas erinevustest poliitilises dünaamikas ja haldussuutlikkuses.

Näiteks märkimisväärsed edusamme teinud riigid panevad rõhku turismi mitmekesistamisele, strateegilisele positsioneerimisele, kuvandi kujundamisele ja riiklike strateegiate põhjalikule kooskõlastamisele ELi prioriteetidega ning kasutavad investeerimisel uuenduslikke lähenemisviise. Liikmesriikidel, kes on teinud tegevuskava meetmete elluviimisel kõige vähem edusamme, on märkimisväärsed vajakajäämisi meetmete rakendamisel; mõnel juhul ei viida neis riikides ellu riiklikku turismistrateegiat või kasutatakse neis ebajärjekindlalt turismi jaoks kättesaadavaid ELi vahendeid.

Hoolimata ühistest eesmärkidest ja edusammudest kestlikuma, digitaalsema ja vastupanuvõimelisema Euroopa turismiökosüsteemi edendamisel, on **rakendamisel** endiselt mitmeid **vajakajäämisi**,¹¹ mille kaotamiseks saaks teha täiendavaid jõupingutusi, näiteks:

Valdkond	Analüüs
Töötajate arendamine (27 liikmesriiki ¹²)	Muutuva nõudluse rahuldamiseks turismisektoris, eelkõige seoses digi- ja roheüleminekuga, on vajalik pidev täiend- ja ümberõpe.
Andmete kasutamine (16 liikmesriiki)	Kuigi turismiandmeid kogutakse üha rohkem, on nende strateegiline kasutamine kavandamiseks ja tulemuslikkuse jälgimiseks paljudes liikmesriikides endiselt piiratud.
Koordineerimine (14 liikmesriiki)	Riiklike, piirkondlike ja kohalike sidusrühmade vahelise struktureeritud koostöö ja koordineerimise puudumine takistab turismistrateegiate ja -reformide ühtset kavandamist ja rakendamist EL 27s.
VKEde toetamine (11 liikmesriiki)	VKEd vajavad sihipärasemat toetust, sealhulgas paremat juurdepääsu rahastamisele, kohandatud koolitusele ja nõustamisteenustele, et tulemuslikult osaleda üleminekus kestlikkusele ja digiüleminekus.
Kaksiküleminek (10 liikmesriiki)	Püüdlused edendada turismivaldkonnas ühtaegu digiüleminekut ja kestlikkust on sageli killustatud või tagasihoidlikud, mis piirab innovatsiooni ja kohandatavust kogu sektoris.
Juurdepääs rahastamisele (6 liikmesriiki)	Turismivaldkonnas tegutsejad puutuvad juurdepääsul riiklikule ja ELi tasandi rahastamisele sageli kokku takistustega, mis on tingitud vähesest teadlikkusest, halduskeerukusest või vahendite ebapiisavast suunamisest kohalikule tasandile ja osalejatele, kes neist kasu peaksid saama.
Lühiajaline reguleerimine (5 liikmesriiki)	Lühiajalise üürimise kiire kasvu tõttu on õigusraamistik mõnes liikmesriigis ajale jalgu jäänud, mille tulemuseks on vastuolud ja probleemid, eelkõige eluasemeturgudel.
Strateegiline planeerimine (5 liikmesriiki)	Vaja on tulevikku suunatud turismistrateegiaid, millel on hästi määratletud vahe-eesmärgid ja selge rakendamise ajakava.

Peale selle on esile kerkinud rakendamisprobleemid, mis on seotud tasakaalustamata turismi, kriisiks valmisoleku ja kliimamuutustega kohanemisega. Tasakaalustamata turism tekitab

¹¹ Liikmesriigid, kus nimetatud vajakajäämine uuringu käigus kindlaks tehti.

¹² Riigid, kus nimetatud vajakajäämine on kindlaks tehtud.

jättkuvalt probleeme: külastajate vood koonduvad populaarsetesse sihtkohtadesse ja mitmekesistamise soodustamiseks on kehtestatud vähe meetmeid. Samuti tuleks tugevdada kriisiks valmisolekut liikmesriikides, piirkondades ja kohalikes omavalitsustes. Endiselt on vähe arenenud ka kliimamuutustega kohanemine – turismipoliitika ja -taristu ei ole veel täielikult kooskõlas kliimakerksuse eesmärkidega.

Need tulemused osutavad vajadusele lähiaastatel rohkem pingutada, et kõik sidusrühmad teeksid teatavates prioriteetsetes valdkondades edusamme (vt lisa).

VII. KOKKUVÕTE

Uuringu tulemuste ning üleminekujuhiste järgimist käsitlevate 2023. ja 2024. aasta kokkuvõtivate aruannete põhjal võib järeldada, et enamik liikmesriike on teinud tegevuskavas sätestatud prioriteetses roheülemineku, digiülemineku ja vastupanuvõime valdkonnas edusamme. Kõik liikmesriigid on nõus, et kaksiküleminek on esmatähtis ning et väga oluline on toetada VKEsid ja mikroettevõtjaid. Kiiduväärt on majanduse taastamise algatused, mis on toonud 2025. aastaks paljudes piirkondades kaasa rekordilise kasvu. Sellistes valdkondades nagu oskuste ja töötajate toetamine, kliimamuutustega kohanemine, tasakaalustamata turism ja kriisiks valmisolek tuleb vastupanuvõimet siiski tugevdada. Oskuste arendamise ja toetusmehhanismidega seotud poliitikat on vaja rohkem koordineerida.

Erinevused prioriteetsetes valdkondades tehtud edusammudes osutavad vajadusele rakendada kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil paremini tasakaalustatud ja koordineeritud lähenemisviisi. Juhtimis- ja poliitikaraamistiku tugevdamine on oluline mitte üksnes jõupingutuste ühtlustamiseks liikmesriikide sees ja vahel, vaid ka selle tagamiseks, et turism aitab sisuliselt kaasa ELi laiemate kestlikkuse ja digiülemineku eesmärkide saavutamisele.

Neid tulemusi tuleks arvesse võtta tulevases ELi kestliku turismi strateegias, et aidata ühtlustada jõupingutusi eri tasanditel (kohalik, piirkondlik, riiklik ja rahvusvaheline) ja sektorites ning tagada tasakaalustatum areng kogu ELis.

Peamised rohkem tähelepanu vajavad küsimused

Tuginedes uuringu tulemustele, esitatakse nii turismi tegevuskava kui ka üleminekujuhiste meetmetega seotud jõupingutuste suurendamiseks järgmised tähelepanekud.

1. Majandus, ressursitõhusus ja sotsiaalne kestlikkus kogu turismi ökosüsteemis

Ringmajanduse mudelid eeldavad kohalike osalejate ja vahendajate toetamist. Kestliku hankimise partnerlusi saaks tugevdada ning jätkata tuleks teadmiste jagamist selliste ELi kestlike algatuste kohta nagu ringmajanduse tegevuskava turismi jaoks ning ELi ökomärgise süsteem ja EMAS. Algatuste kaasavuse ja kogukonnakesksuse tagamiseks on väga oluline luua kohalikke klastreid, mis koondavad turismivaldkonna VKEsid, ametiasutusi ja kogukonna sidusrühmi, et ühiselt kavandada ja rakendada lahendusi jäätmete vähendamiseks, ressursitõhususe suurendamiseks ja kasu jagamiseks kogukonnas.

2. Turismiandmete ja -strateegia integreerimine

ELi turismipoliitika jaoks on vaja tugevat andmetaristut ja ühtset raamistikku koos ühise andmesüsteemiga, millele tugineda tõenditel põhinevate otsuste tegemisel. Järelevalve ja

võrreldavuse arendamiseks ja parandamiseks liikmesriikides on tarvis ühtlustatud peamisi tulemusnäitajaid ja reaalarajas toimivaid andmesüsteeme. Ühtlustatud turismiandmete tõhusamat kasutamist silmas pidades saaks tehisintellekt olla turismivaldkonnas tegutsejatele abiks teenuste kavandamisel ja osutamisel. Edusammude läbipaistva jälgimise tagamisel võivad olla kasulikud peamised tulemusnäitajad ja reaalarajas toimivad andmesüsteemid. Lisaks võiks luua arukate sihtkohtade jaoks ELi raamistiku, tuginedes sihtkohtade turismiasutuste sertifitseerimisel rakendatavatele ühistele tulemuslikkuse kriteeriumidele ja kaks korda aastas rakendatavatele järelevalvemehhanismidele. Sellel raamistikule võiks kaalu lisada toetussüsteem turismi strateegilise raamistiku ja juhtimissüsteemi väljatöötamiseks.

3. Kriisiks valmisolek ja kriisile reageerimine

Välised šokid, nagu äärmuslikud ilmastikunähtused, geopoliitiline ebastabiilsus, tervisealased hädaolukorrad ja majanduslik volatiilsus, toovad esile vajaduse struktureeritud ja ennetavate kriisiohjemehhanismide järele kogu sektoris ja kõigil valitsemistasanditel. Praegused raamistikud ei ole veel piisavad, et toetada koordineeritud tegevust ja sektori pikaajalist vastupanuvõimet. Arukate sihtkohtade raamistik võiks hõlmata riskide väljaselgitamist sihtkohtades kooskõlas [turismisektori kriisiohje ja juhtimise](#) projektiga ning kriisiohjet, sealhulgas kõikide reisijate (sh puuetega inimeste) vajadusi arvestavat riski- ja kriisiteavitussüsteemi. Turismipoliitikas võiks jääda prioriteediks kliimamuutustega kohanemine ja nende leevendamine, mis hõlmab kriisiks valmisolekut ja kriisile reageerimist.

4. Struktuuri- ja rahaline toetus VKEdele

VKEdel on jätkuvalt raskusi juurdepääsul erainvesteeringutele ja ELi rahastamisele ning orienteerumisel keerukates rahastamismenetlustes, samuti investeerimisel rohe- ja digiüleminekusse ning sektori vastupanuvõimesse. VKEdele rahalise ja struktuuritoetuse andmist saaks lihtsustada vastavalt turismisektori tegelikule olukorrale, tagades selgemad suunised, nähtavamad rahastamiskanalid ja kasutajasõbralikud menetlused. Võimalustest teavitamisel võiks rõhutada praktilist kasu, nagu kulude kokkuhoid ja konkurentsivõime, et edendada kaasatust ja suurendada osalemist. Turismisektori VKEd saavad kasu ka ELi hoiuste ja investeeringute liidust, mille eesmärk on luua ELi kodanikele ja ettevõtjatele paremad finantsvõimalused, suunates säästud tootlikesse Euroopa investeeringutesse.

5. Vahendajate roll ja sidusrühmade koostöö edendamine

ELi tasandi strateegiate ühendamiseks piirkondliku ja kohaliku tasandi otsustusprotsessi ja rakendamise on väga olulised kõik turismivaldkonnas tegutsejad, sealhulgas tööstusliidud, kaubanduskojad, sihtkohtade turismiasutused, võrgustikud ja valitsusvälised organisatsioonid. Sidusrühmade suurem kaasamine hõlmab püüdlusi parandada osalejate teadlikkust rohe- ja digiüleminekust, oskuste arendamisest ning vastupanuvõimest ja kaasatusest, mistõttu võiks veelgi tugevdada vahendajate mõju, et tõlgendada ja levitada ELi tasandi suuniseid, eelkõige tehes koostööd korrapärastel foorumitel, eksperdirühmades ja teabevahetusplatvormidel, nagu ELi turismiplatvorm.

6. Turismitöötajate jaoks mõeldud ELi oskuste algatuste nähtavus, koordineerimine ja kasutuselevõtt

ELi oskuste pakti algatuse raames juba koordineeritakse korrapärast ajakohastamist ja levitatakse sektoripõhiseid oskuste prognoose, kaardistatakse tekkivaid vajadusi sellistes valdkondades nagu digiüleminek, roheüleminek, kriisiohje ja ligipääsetavus ning koostatakse nende põhjal koolitajatele, tööandjatele ja töötajatele praktilisi suuniseid. Selle toetamiseks võiks sihtkohtade turismiasutustele, võrgustikele ning piirkondlikele ja kohalikele

omavalitsustele pakkuda oskuste võimendajatena tegutsemiseks sihtotstarbelisi ressursse, töövahendeid ja suutlikkuse suurendamise meetmeid, et aidata neil suunata oma kogukondi asjakohaste täiendõppe võimaluste kindlakstegemisel, kasutamisel ja prioriseerimisel. Et koguda, tunnustada ja levitada kohalikke ja mitteametlikke oskuste täiendamise algatusi, luuakse mehhanismid, kasutades ELi turismiplatvormi kui parimate tavade, juhtumiuuringute ja tagasiside jagamise keskkonda, mida võiks veelgi edendada.

Prioriteetseid meetmeid, mida tegevuskavas ja turismi üleminekujuhistes ei ole täielikult käsitletud, nagu suurem rõhuasetus tasakaalustamata turismi probleemile, kriisiohjele, rahvusvahelisele koostööle, andmete jagamisele, ühenduvusele, sealhulgas kestlikule linnalisele liikumiskeskkonnale ja mitmeliigilisele transpordile kui peamistele võimalditele, samuti investeeringutele/rahastamisele, võiks kaaluda osana uuest ELi kestliku turismi strateegiast. Oskuste liidu raames võiks pöörata suuremat tähelepanu kvalifitseeritud tööjõu arendamisele turismisektoris.

Edusammud Euroopa turismi tegevuskava 2030 meetmete rakendamisel

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Edusammude tase	Vajalikud edasised meetmed
Õiglaselised meetmed lühiajalise üürimise valdkonnas	Läbipaistev lühiajalise üürimise turg ELis, mis edendab konkurentsi ja tarbijakaitset, loob võimalusi ja aitab kaasa säästvale turismile.	Osaliselt saavutatud määruse (EL) 2024/1028 vastuvõtmisega. Rakendamine on liikmesriikides pooleli.	Määruse rakendamise seire ja määruse täielik kohaldamine.
Turismistatistika ja -näitajad	Turismistatistika parem kättesaadavus ja katvus, et võtta arvesse turismi majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja keskkonnamõju. Parema juurdepääsu isikuandmetele ja sihtkoha tasandi andmetele ametliku turismistatistika koostamiseks, järgides andmekaitse-eeskirju ja õigustatud ärihuve.	Mõeldud edusammud: rohkem liikmesriike esitab näitajaid turismi satelliitkontode kaudu ja komisjon arendab edasi ELi turismi tulemustabelit.	Hinnata 2027. aastal ELi turismistatistika raamistikku, mis sisaldab näitajaid turismi majandusliku, keskkonnamõju ja sotsiaalse mõju kohta 2030. aastaks.
Terviklike turismistrateegiate väljatöötamine või ajakohastamine	Strateegiline lähenemisviis turismile riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, et võtta arvesse turismi majanduslikku, keskkonnamõju, kultuurilist ja sotsiaalset kestlikkust.	Märkimisväärsed edusammud: kõik liikmesriigid on kehtestanud erineva ambitsioonikusega riikliku turismistrateegia.	Ammutada inspiratsiooni riiklikest turismistrateegiatest; viia riiklikud turismistrateegiad võimalikult suure ulatuses kooskõlla ELi uue kestliku turismi strateegiaga ning avaldada riiklikud turismistrateegiad liikmesriikide veebisaitidel.
Koostöö- ja andmepõhine sihtkohtade haldamine	Sihtkohtade turismiasutuste tegevuse laiendamine koostööpõhisele ja andmepõhisele otsustusprotsessile, mis hõlmab kõiki sidusrühmi, sealhulgas kohalikke elanikke.	Järjekindlad edusammud iga-aastaste aruka turismi auhindade andmisega, kuid vaja on rohkem jõupingutusi, et laiendada sihtkohtade turismiasutuste tegevust andmepõhisele otsustusprotsessile.	Käimasolev komisjoni uuring, kus vaadeldakse sihtkohtade turismiasutuste peamisi probleeme ja võimalusi; hinnatakse sihtkohtade turismiasutuste rolli, pidades silmas võimalikku arengut traditsioonilisest turustajast säästva turismi terviklikuks korraldajaks.
Turismiteenuste ringluse parandamine	Turismiteenuste keskkonnajalajälje vähendamine (toit/üldjäätmekäitlus, vesi/energiatõhusus ja saaste).	Mõeldud edusammud: peaaegu pooled liikmesriigid rakendavad meetmeid toiduteenuste keskkonnajalajälje vähendamiseks. Asjaomaste ELi rohelise kokkuleppe õigusaktide rakendamine on pooleli.	Jätkata turismiteenuste ringluspõhise parandamiseks tehtavate jõupingutuste jälgimist.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Edusammude tase	Vajalikud edasised meetmed
Turismiettevõtete ja VKEde roheülemineku toetamine	Turismiettevõtete julgustamine keskkonnahoidlikumate tavade omaksvõtmisel, suurendades avaliku sektori osalejate nõudlust keskkonnakestlike teenuste järele ning edendades kavu, mis toetavad keskkonnajalajälje hindamist, jälgimist ja vähendamist. VKEde toetamine keskkonnasõbralike tavade kasutusevõtul, tagamaks, et see ei muutuks kaubandustõkkeks.	Möödukad edusammud: peaaegu pooled liikmesriigid toetavad VKEde roheüleminekut. Tuleb teha edusamme keskkonnajalajälje leidmisel ning ELi ökomärgise ja EMASi edendamisel.	Ühendada see teema turismiteenuste ringluspõhisuse parandamise teemaga, jätkates VKEde toetamist kestlike turismiteenuste valdkonnas.
Ringluspõhise ja säästva turismi alased teadus- ja innovatsiooniprojektid ning katseprojektid	Avaliku ja erasektori koostöö toetamine teadus- ja innovatsiooniprojektides ning katseprojektides, mille raames töötatakse välja säästva turismi mudeleid ja ülekantavaid tavasid.	Möödukad edusammud ringluspõhise ja säästva turismi projektide elluviimisega, eelkõige programmi „Euroopa horisont“ kaudu.	Jätkata ringluspõhise ja säästva turismi alaste teadus- ja innovatsiooniprojektide ning katseprojektide toetamist.
Turismivaldkonna VKEde digiülemineku	Digivahendite tõhus kasutamine turismivaldkonna VKEde ja mikroettevõtjate poolt ressursside haldamiseks, asutusesisesteks tööprotsessideks, teenuste osutamiseks, turunduseks, klientide ja tameahelatega suhtlemiseks ning uute teenuste arendamiseks.	Märkimisväärsed edusammud digivahendite kasutamisel turismivaldkonna VKEde seas, teatatud on suuremast kõrgtehnoloogia kasutamisest.	Kuigi peaaegu kõik turismivaldkonna VKEd on saavutanud algtasemel digimahukuse kooskõlas digikompassi eesmärkidega ning kõrgtehnoloogia kasutuselevõtt kasvab kiiresti, on jätkuvalt vaja toetada ja jälgida digiüleminekut turismi ökosüsteemis.
Avalike andmete jagamine uuenduslike turismiteenuste edendamiseks	Turismiga seotud andmete jagamise julgustamine ja selles osalemine, et toetada uuenduslikke teenuseid.	Möödukad edusammud avalike andmete jagamisel ja ELi turismiandmeruumi väljaarendamisel.	Kuna enamik liikmesriike peab esmatähtsaks toetada uuenduslike individuaalsete turismiteenuste arendamist ja/või andmepõhist sihtkohtade haldamist ning käimas on ELi turismiandmeruumi väljaarendamine, jääb see teema prioriteediks.
Turismi digivahendite ja -teenuste alased teadus- ja innovatsiooniprojektid ning katseprojektid	Avaliku ja erasektori koostöö toetamine teadus- ja innovatsiooniprojektides ning katseprojektides, millega arendatakse digivahendite ja -tavade uuenduslikku ja kestlikku kasutamist turismis.	Märkimisväärsed edusammud projektidega, millega toetatakse VKEde digitaalset innovatsiooni, eelkõige programmi „Euroopa horisont“, ühtse turu programmi ja Euroopa Parlamendi rahastatavate katseprojektide raames.	Anda jätkuvalt toetust teadus- ja innovatsiooniprojektide jaoks, millega toetatakse digivahendite ja -teenuste arendamist turismi valdkonnas
Turismiteenuste ligipääsetavus	Sotsiaalse ja majandusliku kaasatuse suurendamine, võttes arvesse eakaid, puuetega inimesi ja muid erivajadustega rühmi.	Märkimisväärsed edusammud seoses Euroopa puudega isiku kaardi ja aruka turismi auhindadega, mis hõlmavad ligipääsetavuse kriteeriumi.	Suurendada ligipääsetavate turismiteenuste hulka ning arutada, kuidas lõimida need kõige paremini üldisesse turismipoliitikasse, pidades eelkõige silmas reisijaskonna vananemist.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Edusammude tase	Vajalikud edasised meetmed
Vastupanuvõime lised ELi turismiteenused ja -sihtkohad	Parandada ELi turismiteenuste ja -sihtkohtade vastupanuvõimet, et teenindada mitmekesist publikut kõikidel aastaaegadel ja eri paikades.	Möödukad edusammud tänu ELi rahastatud uuringutele vastupanuvõime ja tasakaalustamata turismi kohta, kuid piiratud edusammud hooajalisuse probleemi lahendamisel, mitmekesistamisel ja elanike heaolu tagamisel.	Toetada tasakaalustamata turismi probleemi lahendamist sihtkohtades.
Kestlik innovatsioon turismiteenuste valdkonnas	ELi arendamine sihtkohana, mis vastab muutuvale turisminõudlusele, säilitades samal ajal kohalike elanike heaolu, kahjustamata nende elukeskkonda.	Möödukad edusammud uut liiki nõudluse rahuldamisel ning sihtkohtade ja nende elanike majandusliku, keskkonnavalase ja sotsiaalse kestlikkusega seotud vajaduste austamisel.	Tugevdada Euroopa kaubamärki, et veelgi enam reklaamida ELi kui turismisihtkohta. Ühendada see teema vastupanuvõimeliste ELi turismiteenuste ja -sihtkohtade teemaga.
Teadlikkuse suurendamine kaksikülemineku vajadustest ja võimalustest turismi valdkonnas	Teadlikkuse suurendamine turisminõudluse muutustest ja kaksikülemineku pakutavatest võimalustest turismivaldkonnas tegutsejatele, samuti oskused ja lähenemisviisid, mis aitavad suurendada vastupanuvõimet.	Kõigi sidusrühmade järjekindlad edusammud turismivaldkonna sidusrühmade teadlikkuse suurendamiseks meetmete võtmisel. Komisjon toetab võrgustike loomist ja auhinna saanud ELi linnade poolset parimate tavade jagamist aruka turismi, kultuuri ja pärandi, kestlikkuse, innovatsiooni ja ligipääsetavuse valdkonnas.	Teadlikkuse suurendamine ELi turismipoliitikast ja uuest ELi kestliku turismi strateegiast jäävad prioriteediks, nagu ka parimate tavade vahetamine ja ürituste reklaamimine, sealhulgas turismi eeliste tutvustamine kohalikele kogukondadele.
Turismialaste oskuste pakt	Rahuldada oskuste nõudlust turismi ökosüsteemis, rakendades turismialaste oskuste pakti ja laiendades selles osalemist, et aktiivselt soodustada oskuste arendamist ja pakkuda koolitusvõimalusi töötajatele, töötutele ja VKEdele.	Märkimisväärsed edusammud: suurem teadlikkus oskuste paktist ja turismivaldkonna ulatuslikust partnerlusest, liikmete arvu pidev kasv ja oskuste liidu käivitamine.	Piirkondlike ja kohalike oskustealaste partnerluse arv kasvab, kuid koolitust tuleb pakkuda senisest suuremale osale turismitöötajatest. Meetmeid võiks toetada Euroopa turismioskuste akadeemia.

Põhiteema	Sihid ja eesmärgid	Edusammude tase	Vajalikud edasised meetmed
Integreeritud tugiplatvorm turismi sidusrühmadele	Aidata turismi sidusrühmadel leida asjakohast ja õigeaegset teavet, rahastamist ja tuge ning luua sidemeid kolleegide ja ekspertidega.	Märkimisväärsed edusammud: loodud on kogu ELi hõlmav turismivaldkonna sidusrühmade tugiplatvorm, et hõlbustada teabe jagamist, ressurssidele juurdepääsu ja koostööd kogu turismisektoris ja osalejate vahel.	Meede on lõpule viidud, kuid platvormi tuleb pidevalt täiustada, et edendada korrapärast teabevahetust, ühiselt välja töötatud sisu ja kogukonna tegevust.